

КАЗАЛЫ

№33
(2308)
Сәрсенбі
14 мамыр
2025 жыл

Газет
2003 жылдың
5 қаңтарынан
шығады

Аймақтық
ақпараттық-
танымдық
басылым

ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫНА ТАРАЙТЫН ГАЗЕТ

ҚАЗАЛЫ АУДАНЫНДА ҰЛЫ ЖЕҢІСТІҢ 80 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН МӘДЕНИ ШАРА ӨТТІ

Облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаевтың қатысуымен Қазалы ауданының «Жеңіс» саябағында «Ұлы Жеңіс – ұрпаққа аманат» атты мәдени шара өтті. Оған Парламент Сенаты мен Мәжілісінің депутаттары: Наурызбай Байқадамов, Руслан Рүстемов, Мұрат Әбензов, Мархабат Жайымбетов, Мұрат Ергешбаев және облыстың зиялы қауым өкілдері мен ел ағалары, аудан тұрғындары қатысты.

Аймақ басшысы жиналған қауымды мерекеміз құттықтап, ізгі тілегін жеткізді. «Баршаңызды Ұлы Жеңістің 80 жылдығымен шын жүректен құттықтаймын! Бұл – төл тарихымыздағы орны ерекше, қасиетті күн! Бүгінде майдангер аталарымыз қазалылық Тілеуберген Тобабергенов, сырдариялық Яхия Тасыров Ұлы Жеңіс мерекесін атап өтуде. Ел басына күн туғанда «Бәрі де майдан үшін, бәрі де жеңіс үшін» де-

ген ұранға үн қосқан тыл еңбеккерлерінің ерлігі мәңгі есімізде. Қазіргі уақытта 1700 тыл еңбеккері ортамызда. Халқымыздың даңқты ұл-қыздарының қан майдан ментылдағы өшпесерлігі, ерен еңбегі ешқашан да ұмытылмайды», – деді Н.Нәлібаев. Майданға Қазалы ауданынан 11 мыңға жуық азамат аттанса, 6 мыңнан астамы ғана елге аман-есен оралған. Үрмәш Түктібаев, Михайлик Яков, Мақаш

Балмағамбетов, Геннадий Шляпин, Біліс Нұрпейісов, Владимир Счастнов Кеңес Одағының батыры атанды. Салтанатты шарада тыл ардагерлеріне «Ұлы Отан соғысындағы Жеңіске 80 жыл» мерекелік медалі табысталды. Іс-шараға қатысушылар қан майданда қаза тапқандар мен ардагерлерге тағзым етіп, гүл шоқтарын қойды. Айта кетейік, Қазалы ауданына жұмыс сапа-

ры барысында облыс әкімі қайта жаңғыртылып, абаттандырылған «Жеңіс» саябағын көріп шықты. Саябақты жаңғыртудан өткізген «Каз Элит Строй Сервис» ЖШС ауқымды жұмыс атқарған. Жалпы көлемі 20 гектар аумаққа орналасқан мәдени-демалыс кешенінде «Даңқ», «Тағзым», «Киелі қазақ елі», «Ғашықтар» аллеялары, «Жасанды көл», отбасылық мейрамханалар, демалыс орындары, спорт және балалар ойын алаңдары, аквапарк бар.

АЙМАҚ БАСШЫСЫ ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫНЫҢ АРДАГЕРІ ТІЛЕУБЕРГЕН ТОБАБЕРГЕНОВТІ ЖЕҢІСТІҢ 80 ЖЫЛДЫҒЫМЕН ҚҰТТЫҚТАДЫ

Облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаев Қазалы ауданында тұратын Ұлы Отан соғысының ардагері Тілеуберген Тобабергеновті Жеңістің 80 жылдығымен құттықтап, құрмет көрсетті.

Ардагерге Президент Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың құттықтау хатын табыстап, «Ұлы Отан соғысындағы Жеңіске 80 жыл» мерекелік медалін тақты. Иығына шапан жауып, сыйсияпат жасады.

Бүгінде 101 жасқа толған қарт майдангер 1942 жылы Қызыл әскер қатарына қосылған. Беларусьті, Польшаны, Чехословакияны, Кёнигсбергті азат етуге қатысқан. Ұлы Жеңісті Берлинде қарсы алып, елге 1947 жылы оралған. Теміржол саласында зейнетке шыққанға дейін еңбек еткен.

І дәрежелі «Отан соғысы» орденімен, «Ұлы Отан

соғысында Германияны жеңгені үшін», Жеңістің мерекелік және Г. Жуковтың естелік медальдарымен марапатталған.

Биылғы мерейлі жылда Мемлекет басшысы ауыр кезеңді

бастан өткерген майдангерлерге құрмет көрсетуді, аға буынның өшпес ерлігін ұрпаққа ұлағат етуді тапсырды. Өйткені олардың отаншылдығы мен жанқиярлығы – үлгі-өнеге. Жеңіс

күнін атап өтудің аймақтық іс-шаралар жоспарында осының бәрі ескерілген. Ұлы Отан соғысына қатысушыларға, оларға теңестірілген ардагерлер мен соғыс жылдары кемінде алты ай еңбек еткен тыл ардагерлеріне төленетін әлеуметтік төлемнің мөлшері жыл сайын артып келеді.

Бүгінде Қазалы және Сырдария аудандарында екі Ұлы Отан соғысының ардагері тұрады. Қарт майдангерлерге лайықты құрмет көрсетілді. Тыл еңбеккерлері, ҰОС ардагерлеріне теңестірілгендер мен мүгедектерінің төлемі 40 АЕК-тен 50 АЕК-ке ұлғайтылды.

Келешек ұрпақтың бейбіт өмірі үшін күрескен жандарды ұлықтау шаралары одан әрі жалғаса бермек.

Қызылорда облысы әкімінің баспасөз қызметі

ҰЛЫ ЖЕҢІСТІҢ 80 ЖЫЛДЫҚ МЕРЕКЕСІНДЕ ҚАЗАЛЫ АУДАНЫНДА «РУХАНИЯТ ОРТАЛЫҒЫ» АШЫЛДЫ

Ұлы Жеңістің 80 жылдық мерекесінде облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаевтың қатысуымен Қазалы ауданында «Руханият орталығы» ашылды. Оған Парламент Сенаты мен Мәжілісінің депутаттары: Наурызбай Байқадамов, Руслан Рүстемов, Мұрат Әбенев, Мархабат Жайымбетов, Мұрат Ергешбаев және облыстың зиялы қауым өкілдері мен ел ағалары, аудан тұрғындары қатысты.

Облыс әкімі жиналған қауымды Жеңістің 80 жылдығымен және жаңа нысанның ашылуымен құттықтады.

– «Баршаңызды Ұлы Жеңістің 80 жылдығымен шын жүректен құттықтаймын! Біз ержүрек батыр бабаларымыздың алдында мәңгі қарыздармыз.

Президентіміз Қасым-Жомарт Кемелұлы «Еліміздің рухани дамуы ұлттық рухқа тікелей байланысты. Сол себепті азаматтарымыздың рухы әрқашан биік болуы үшін мәдениетімізге, руханиятымызға баса мән беруіміз қажет», – деген болатын. Өткен 2024 жылы өңірімізде «Руханият жылы» жарияланып, мәдени-көпшілік шаралармен бірге ауқымды жобаларды жүзеге асырдық. Алдағы уақытта да Сыр мәдениеті мен руханиятын қолдау жалғаса береді.

Биыл Бурабайда өткен Ұлттық құрылтайда Мемлекет басшысы құрылтайдың келесі V отырысын Сыр бойында, кезінде Қазақ елінің астанасы болған Қызылорда қаласында өткізуді ұсынды. Алқалы жиында қабылданған тарихи шешім аймақ жұртшылығының мерейін асқақтатты.

Өздеріңізге белгілі, өңірімізде барлық 7 ауданда «Руханият орталықтары» салынды. Бұл жерде ұлтымыздың құндылықтары дәріптеліп, салт-дәстүрлеріміз кеңінен насихатталды. Бүгін өздеріңізбен бірге Қазалы ауданындағы «Руханият орталығын» ел игілігіне табыстаудамыз. Жаңа ғимараттағы бастамалар рухани қазынамызды толықтырып, халқымыздың өміріне қуаныш сыйласын!», – деді Н. Нәлібаев.

Салтанатты шарада ауданның әлеуметтік-экономикалық дамуына, жаңа нысанның құрылысына үлес қосқан азаматтар облыс әкімінің Алғыс хатымен марапатталды.

Сенат депутаты Наурызбай Байқадамов құттықтау лебізін жеткізіп, Қызылорда облысының құрметті азаматы Самұрат Имандосов батасын берді.

Айта кетейік, «Руханият орталығының» ішінде неке қию залы, кітапхана, музей, архив, жастар сарайы, ардагерлер мен аналар үйі бар.

«Руханият орталықтары» түрлі бағытта қызмет көрсететін мекемелерді бір орталыққа біріктіру арқылы бюджет қаражатын үнемдеуге, әкімшілік шығындарды азайтуға мүмкіндік берді. Дегенмен, қаржы үнемдеуден де маңызды мақсат бар, ол – ұлттық құндылықтар мен салт-дәстүрімізді кеңінен насихаттау, өскелең ұрпақ бойына өзі туып-өскен өңір тарихы мен ұлт руханиятын сіңіру. Әртүрлі әлеуметтік топтардың қарым-қатынасы мен ықпалдастығын, ұрпақтар арасындағы өзара түсіністікті нығайту, сабақтастықты сақтау. Бір орталықта еңбек ететін жастарды, ардагерлер мен ақ жаулықты аналарды, мәдени мекемелерді ортақ іске жұмылдыру.

Осында өтетін іс-шараларға қатысқан оқушылар мен жастар бейбітшілік, келісім және өзара түсіністік құндылықтарын, мәдени, діни дәстүрлерді құрметтеуді үйренсе, «Руханият орталықтарының» көздеген мақсаты орындалғаны.

Соңғы жылдары Сыр өңірінде құрылыс қарқынды жүруде. «Анаға тағзым», Отбасы орталығы, көпфункционалды 1000 орындық Өнер орталығы, «Самұрық қазына» қорымен бірге Үстел теннисі орталығы, «ҚазМұнайГаз» компаниясының демеушілігімен заманауи үлгідегі 350 орындық Оқушылар сарайы салынып, ел игілігіне табысталды. Жаңадан симфониялық оркестр, инклюзивті театр, жастар театры, заманауи би, хор ұжымдары жасақталып, Жыраулар үйі жұмысын бастады.

Кеше ғана облыс орталығынан бір мезетте 500 оқушы, тәулігіне 3 мың оқушыға дейін қабылдайтын балалар мен жасөспірімдерге арналған Шығармашылық-инновациялық академиясы ашылды. Халықаралық стандарттарға сәйкес келетін 11 мың орындық Орталық стадион, «Саутс Ойл» компаниясының демеушілігімен музыкалық колледждің жаңа ғимараты, облыстық тарихи-өлкетану музейі салынуда. Ассамблеяның 30 жылдығы аясында «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК АҚ қолдауымен жаңадан «Достық үйі» бой көтеруде.

Қызылорда облысы әкімінің баспасөз қызметі

МЕНИҢ ӘКЕМ – МАЙДАНГЕР

шыққан еді. Орыс тілін білетін сауатты жас жауынгер 1944 жылдың сәуірінде кіші офицерлер курсына жіберіледі. 1944 жылдың қыркүйегінен бастап 47-Армия құрамындағы атқыштар взводының командирі ретінде Еуропа елдерінің аумағын неміс-фашист басқыншыларынан азат ету шайқастарына араласады. Қазан айы күндерінің бірінде кескілескен ұрыста ауыр жарақаттанып, №1680 эвакогоспитальда ұзақ емделіп, аман-сау еліне оралады.

Бейбіт тірлікте «Екпінді» колхозы мектебінің мұғалімі,

оқу ісінің меңгерушісі, директоры, «Коммунизм» колхозы мектебінде, «Бозкөл» совхозындағы №96 мектепте, Қазалыдағы Ғ. Мұратбаев атындағы №17 мектепте мұғалім, аудандық білім бөлімінде әдіскер болып адал қызмет атқарды. Жұбайы Батыр-Ана Нәбирашпен бірге алты ұл, төрт қызды тәрбиелеп өсірді. «За отвагу», «Ветеран труда» және басқа да медальдармен наградталған. ҚазССР Жоғарғы Советінің грамотасымен (21.06.1961), ҚазССР Жоғарғы Советінің Құрмет грамотасымен (24.06.1963) марапатталған. 1967 жылы Қалалық Кеңестің депутаты болып сайланды. 1948 жылдан КПСС мүшесі.

Қызылордадағы Н.В. Гоголь атындағы пединституттың физика-математика факультетін бітірген. Ұстаздық еткен еңбегі еленіп, 35 жасында «Қазақ ССР халық ағарту ісінің озық қызметкері» значогымен наградталған (куәлік №5211, 12.05.1960), ал 38 жасында «Қазақ ССР еңбек сіңірген мектеп мұғалімі» құрметті атағы берілген (куәлік №2561, 29.07.1963). Шәкірттері әлгі күнге дейін бас әріптен басталатын шын Ұстаз еді деп құрметпен еске алады.

Әкем, ол – менің идеалым. Осы сөзді айтатын ұрпақ азаймағанын тәңіріден тілеймін. Білімді, мәдениетті интеллигент, универсал және нағыз тірі энциклопедия, өте сауатты, сыпайы, сабырлы, мінезі кең жан еді. Көп оқитын, бізді де кітап оқуға үйретті. Айта кетейік, ол кезде кітапсүйгіштер көп еді. Түрлі саладағы кітаптар бір қабырғаны алып тұрушы еді. Суретті жақсы са-

латын, көркем жазуы (каллиграфиясы) қандай еді. Домбырада, мандолинада өте шебер ойнайтын, мектептің кештері онсыз өтпейтін. Кешкі дастарқан басында сәтін салған күні, әкеміздің сүйемелдеуімен анамыз ән салушы еді, көп әндерді сол кезде үйрендік. Бір күні ксилофон (соқпалы ағаш аспап) әкелді, бірінші рет көріп тұрсақта бірден домбыраға қосылып ойнап көрсетті. Ол кездің өзінше бір өрнегі бар еді. Батареямен қоректенетін радиоқабылдағыштарды (электр желісі біздерге келіп үлгермеген) бұзылса ауылдастарымыз үйге әкеліп тастайды, соларды тегін жөндеп беретін. Атам Ильяс – қара жұмыстан қайтпайтын еңбекқор, бір айтатыны бар, кластастарым «микрогеракл көке» дейтін сыртынан, ал әкем Маржан – сұлудың сұлуы, аппақ, әдемі, тазайын жандар еді. Соғыс жылдарында еңбек лагеріне алынып, Қарағандыда көмір қазған атам ұйықтағанымша маған майдай жағатын түрпідей алақанымен арқамды сипай отырып халық ертегілерін және мысалдар мен түрлі әңгімелер айтатын.

Абайдың қара сөздерін бала күнімде алғаш рет Ұлы Отан соғысының ардагері, көп жыл финанс бөлімінде қызмет еткен нағашы атам Оралов Жиентайдан есіттім, жарықтық, бәрін жатқа білетін. Соғыс өрті шалмаған шаңырақ жоқ шығар, қайын атам Ермекбаев Оңдаш, кезінде «Қайрат» ерікті спорт қоғамының төрағасы (1951-1954 жж) болған. Жапонияның миллиондаған Квантун армиясы төніп тұрған Қиыр Шығыстағы әскери іс-қимылдарға қатысқан. Құдамыз Қосыбаев Қабыл атамыз (1906-1983жж) төрт жыл соғыстың барлық тауқыметін тартып (төрт рет жараланған), елге 1945 жылдың қарашасында оралған. Қаһармандығы үшін Жоғарғы Бас қолбасшыдан жеті мәрте алғыс алған, «Даңқ» орденімен, екі рет «Ерлігі үшін» медалімен, «Кенигсбергті азат еткені үшін» және «Үздік пулемётші» белгілерімен марапатталған, аудандық наубайхананың шебері, мастері атамызбен көрші тұрдық, нанын жедік.

Уақыт призмасы арқылы қарасақ, соғыстан кейінгі экономикасы әлсіз, әлеуметтік жағдайы ауыр, енді-енді қалпына келтіріліп жатқан елде болашаққа күмәнданбай, әрбір бейбіт күнді қуаныш пен үмітпен қарсы алып, жанұя құрып, өсіп-өніп тіршілік еткен адам-

дар шын мәнінде бақытты өмір сүрген оптимистер екен. Өмірдің тұщысынан гөрі ащысын көп көрсе де ол кісілер сарыуайымға салынып налымайтын, тағдырға өкпелегендерін көрген емеспін, соғысты еске алғылары келмей әңгімені басқа жаққа бұрып жіберетін. Тіршіліктегі әр күннің қадірін білетіндіктерінен де шығар-ау...

Жетпісінші жылдары екі бөлмелі үйде, қоржын тамда, әкемнің қарындастары Нәзігүл апам мен Арзыгүл апамның ауылдан 9-10 класқа оқуға келген ұл-қыздары, ұмытып қалғандарым бар, жиырмадан астам жан бір шаңырақтың астында тату-тәтті өмір сүріп едік, ондай отбасылар көп еді, қазір адам айтса сенгісіз. Адам адамға – дос, жолдас және бауыр екені аксиома еді. Бұл құр философия, эклектика емес, пафос та, клише де емес. Әкелеріміз бен аталарымыздың соғыстағы ерлігінің, бейбіт өмірдегі ерен еңбегінің арқасында осы дәуренге жеткеніміз рас қой.

Өмірімде жақсы адамдар көп болды, сол кездегі аудандағы еңбегі сіңген сегіз мұғалімнің үшеуі – Мықтыбай Жанзақов, Хадиша Қожақова, Әлменбет Ильясов Ғани Мұратбаев атындағы №17 мектептегі ұстаздарымыз еді. Біздер, шәкірттері, оларды әрдайым құрметпен еске аламыз, ризашылығымызды білдіре отырып, рухтарына бас иеміз.

Жоғарғы класта оқып жүргенімде әкемнің денсаулығы сыр беріп, ескі жарақаты да бар, сылтып басып таяқ ұстаған кезі де болды. Есімде: қабағының үстінде қаракөк бұршақтай ісіңкі боп білінетін сүйек пен тері арасына талып жетіп тұрып қалған оқты көз тамырына зақым етіп алуымыз мүмкін деп дәрігерлер қозғамаған.

Бірінші курстың бірінші семестрін табысты аяқтап, жоғары стипендияға ілігіп, алғашқы каникулыма келгенімде әкем риза болып басымнан сипап еді, соңғы кездесуіміз екенін қайдан білейін. Сұрапыл соғыс жылдарының зардабы шығар – 1971 жылдың 31-наурызында 46 жасында мына пәни жалғаннан бақилыққа ертерек аттанып кете барды.

Жүрегі таза, пейілі кең асқар әке бейнесі жүрегімізде мәңгі сақталады.

**Қуандық ИЛЬЯСОВ,
Қазалы аграрлы-
техникалық колледжінің
ардагер ұстазы,
Қазалы қаласы**

● Хабарландыру

БІЛІМ МЕН ТӘЖІРИБЕ ТОҒЫСҚАН ОРДА – ҚАЗҰУ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті — еліміздің білім беру кеңістігінде ерекше орны бар, терең тарихы мен заманауи дамуы ұштасқан жетекші жоғары оқу орны. Университеттің Экономика және жоғары бизнес мектебіндегі «Қаржы және есеп» кафедрасы еліміздің қаржы секторына кәсіби мамандар даярлауда маңызды рөл атқарады. Бұл кафедра сапалы білім мен ғылымды ұштастырып, студенттердің теориялық және практикалық дағдыларын дамытуға үлкен көңіл бөледі.

Кафедра ұжымы өз ісіне адал, тәжірибесі мен білімі мол оқытушылардан құралған. Бұл жер – студенттің тек білім алып қана қоймай, болашақ маман ретінде қалыптасуына мүмкіндік беретін орта. Әрбір дәріс, әрбір практикалық сабақ – нақты тәжірибемен ұштасып, болашаққа сенімді қадам жасаудың негізі.

«Қаржы және есеп» кафедрасы студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстарын дамытуға да ерекше көңіл бөледі. Соңғы оқу жылында кафедра оқытушылары мен студенттері ғылыми жобаға қатысып, нәтижесінде республикалық деңгейдегі конференцияларда жүлделі орындарға ие болды. Сонымен қатар, кафедра Bloomberg Terminal, 1C: Бухгалтерия, SAP, Excel for Finance сынды заманауи қаржылық құралдармен жұмыс істеуді үйрету арқылы студенттерді еңбек нарығына бейімдейді.

Халықаралық әріптестік те кафедраның басты артықшылықтарының бірі. Бүгінде кафедра University of Reading (Ұлыбритания), KIMEP, Астана халықаралық қаржы орталығы сынды алдыңғы қатарлы білім және қаржы ұйымдарымен бірлесе жұмыс істейді. Бұл байланыстар студенттерге қос

дипломдық бағдарламаларға қатысуға, шетелдік тағылымдамалардан өтуге мүмкіндік береді.

«Қаржы және есеп» кафедрасы — кәсіби білім мен тәжірибені ұштастырып, еліміздің экономикасы мен қаржы жүйесіне үлес қосатын, бәсекеге қабілетті мамандар даярлайтын орталық. Мұнда алған білім тек теориялық негізде ғана емес, нақты тәжірибе мен өз саласына деген жауапкершілік арқылы беріледі. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ қабырғасынан шыққан әрбір түлек — ел болашағының қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз ететін сенімді тұлға.

Фарица ДАУЫЛБАЙ,
Әл-Фараби атындағы
ҚазҰУ-нің қаржы
мамандығының студенті
Абай КУКИЕВ,
“Қаржы және есеп”
кафедрасының аға
оқытушысы

ЖЕРГІЛІКТІ ҚОҒАМДАСТЫҚ ЖИНАЛЫСЫНА ШАҚЫРАМЫЗ

“Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық құрылысы туралы” Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 8 желтоқсандағы №2572-ХІІ Заңының 14-1-бабы 1-тармағымен бекітілген “Әкімшілік-аумақтық бірліктерге, елді мекендердің құрамдас бөліктеріне атау беру, оларды қайта атау, сондай-ақ олардың атауларының транскрипциясын нақтылау мен өзгерту кезінде тиісті аумақ халқының пікірін ескеру қағидаларын бекіту туралы” Қазақстан Республикасының Мәдениет және спорт министрлігінің 2023 жылғы 1 тамыздағы №211 бұйрығына сәйкес «Шәкен» ауылдық округі, «Шәкен» ауылында атауы жоқ көшеге атау беруге байланысты жергілікті қоғамдастықтың жиналысы өткізілетіндігін хабарлаймыз.

Күн тәртібінде:
- «Шәкен» ауылдық округі, «Шәкен» ауылында атауы жоқ көшеге атау беру туралы

Өткізілетін жері: “Шәкен ауылдық округі әкімі аппараты” коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

Қоғамдастықтың өткізілетін уақыты 16 маусым, 2025 жыл, сағат 10-00.

“Шәкен ауылдық округі әкімі аппараты” коммуналдық мемлекеттік мекемесі

● Маманның кеңесі

ҚЫРЫМ КОНГО ГЕМОМРАГИЯЛЫҚ ҚЫЗБАСЫ

Қырым Конго геморагиялық қызбасы – адамды ауру кене шаққан кезде жұғатын вирустық ауру. Аурудың қоздырғышы табиғи ортада кенелердің, жануарлардың (ешкі, қой, сиыр, жылқы) ағзасында болады.

Аталған ауруды тудыратын иксод кенелері жылы қанды организмнің қанымен қоректенетін болғандықтан, адамдар мен жануарларға аса қауіпті жұқпалы ауру жұқтырып, зиянын тигізуде.

Кене адам ағзасының температурасын 100 метр қашықтықты сезеді, жүру жылдамдығы 5-7 см/с, қоректенуі тәулігіне - 200 мг. қан, ал қорексіз кене бірнеше жыл тіршілік етеді. Кенелер қора-жайларда, қи қоқыста, құс ұясында, тышқан інінде, өсімдік түбінде болады.

Қырым Конго геморагиялық қызбасы ересек адамдармен қатар балалар мен жасөспірімдер арасында да жиі кездеседі. Ауылдарда балалар мен жасөспірімдер үй шаруашылығымен (мал, қора тазалау, шөп жинау, мал бағу) айналысып, кенеден қорғануға немқұрайлы қарап, өз денсаулықтарына қауіп туғызуы жиі кездеседі және өлім жағдайына да әкелуде.

Бұл ауру адамдар табиғи

осақта болғанда кене шағу арқылы, көбіне науқастар мал қарқымы кезінде кездейсоқ кенелерді езіп жіберу немесе қайшымен қиып жіберу кезінде кененің ішіндегі биологиялық сұйықтықтармен жанасу арқылы, малдың үстіндегі кенені жалаң қолмен жұлғанда, мал сою кезінде, оны жіліктегенде және медицина қызметкерлері «апаттық жағдайда» (қолғаптың тесілуі), науқастың қаны медициналық манипуляция кезінде теріге немесе көзге, ауызға тиген жағдайда жұқтырып алуы мүмкін.

Қырым қанды безгегін жұқтырған науқастар аса қауіпті. Кене сілекейі арқылы адамға жұққан вирустар қанда өте жылдам көбейеді. Бірінші кезеңде адамның ыстығы 39-40 градустан асып, басы ауырып, денесі түршігіп, кейде қалшылдап, беті мен адамның шырышты қабыршықтары қызарады. Адамның дәрмені құрып, бұлшық еттері ауырып, буындары қақсап, жүрегі айнып, құсады. 2-4 күннен кейін кеселдің геморагиялық (қанды) кезеңі басталады. Науқастың жағдайы күрт нашарлап, шырышты қабыршақтары мен терілерінің кейбір жерлері қанталап, бөрітіп, қызыл дақтанып кетеді. Лейко-

циттер мен тромбоциттердің санының күрт азаюына байланысты адам ағзасының ауруға төзімділігінің жойылуы және қан тамырларының жарақаттануынан қанталау мен қан ағу белгілері байқалады. Адамның мұрнынан, тістерінің қызыл еттерінен, кене шаққан жерлерінен қан ағады. Іші өтіп, бауыры ауырады, сары аурудың белгілерін береді. Осы аққан қандағы көкала қоздырғыштары айналасындағылар үшін қауіпті болып табылады. Сонымен қатар ауырғандардың өлімі 50-70 пайызға дейін жетеді.

Жануарларда бұл ауру симптомсыз, белгісі жоқ, жеңіл түрде өтеді. Аталған індет мамыр, маусым және шілде айларында өршиді. Оған себеп, жартылай шөлді және шөлді аймақтарда «көкала» ауруын таратушы кенелер тіршілікке наурыз айында шығады да, қыркүйекке дейін белсенді өмір сүріп, өсіп - өнеді.

Кене шаққан жағдайда немесе денеңізге жабысқанын көрсеніз, дереу медициналық көмекке жүгініңіз. Ол адамды жергілікті медициналық мекеме 14 күнге дене қызуын өлшеп, бақылауға алады. Егер осы бақылау кезінде дене қызуы көтеріліп, аурудың алғашқы белгілері басталса дереу

аурухананың жұқпалы аурулар бөліміне жолданып, науқасқа арнайы ем жүргізіледі.

Табиғатқа шығар алдында сырт киімдеріңізге репелленттер (кенелерді үркітетін аэрозольдар) сеуіп алыңыз;

Ашық түсті киім киіңіз, сол кезде киімге жабысқан кене бірден көзге түседі;

Шалбардың балағын етікке немесе шұлыққа салу, ұзын жеңді, жеңінде резинасы бар киім кию, жағасы жоғары түймеленетін, капюшоны бар киімдер кию қажет;

Демалу үшін ашық, күн көзі тікелей түсетін жерді таңдаңыз, сол жерден өзіңіз көлеңке жасап алыңыз;

Үйге кірер алдында киімдеріңізді, денеңізді түгелдей қарап шығыңыз және жаныңыздағы адамдардың денесінде кененің бар жоғын жиі тексеріп отырыңыз;

Мал басын, мал қораны, ауланы қоқыстардан тазалау, көктем және күз айларында кенеге қарсы өңдеу шараларын жүргізу қажет.

Гүлбану ОРАЗ,
Қазалы аудандық
санитариялық-
эпидемиологиялық бақылау
басқармасының
бас маманы

Меншік иесі: «ТҰРАН-ҚАЗАЛЫ»
жауапкершілігі шектеулі серіктестігі.

ДИРЕКТОР
Нұрбол ӘЛМӘМБЕТОВ

БАС РЕДАКТОР
Раушанбек СЕЙТЕНОВ

Газет Қазақстан Республикасының Ақпарат Министрлігінде 2004 жылғы 15 наурызда тіркеліп, №4801-г куәлігі берілген

Газет аптасына екі рет: сәрсенбі және сенбі күндері шығады.
Газет «Тұран-Қазалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің баспаханасында компьютермен теріліп, беттеліп, офсеттік тәсілмен басылды.

Редакция мен баспахананың мекен-жайы: 120400, Қызылорда облысы, Қазалы ауданы, Әйтеке би кенті, Қ.Пірімов көшесі, №14 үй.

Телефондар: директор - 2-17-49, бас редактор - 2-47-77, бухгалтер -2-60-94, факс 8 (724-38)2-17-49.

Тарату аумағы: Қызылорда облысы.

Газет табыс етілмесе, 2-13-91 телефонына хабарласуға болады.

Жариялымдар газеттің түпкілікті көзқарасын білдірмейді. Жарнама мазмұнына жарнама беруші жауапты.

E-MAIL: tooturankazaly@mail.ru

Таралымы 11227 дана.